

การดูแลผู้รับบริการ-บุคลากร ด้วยหลักอาชีวอนามัย ปลอดภัย
และสภาพแวดล้อม ในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์
สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
We care your Health, Safety and Environment at
Mahathirarachanusorn Building, Office of Academic Resources.

กนกกร กมลเพชร, ธีระ ทรัพย์ไพศาลกิจ, คณะกรรมการอาชีวอนามัย

สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

e-mail: Kanokorn.k@car.chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพในการทำงาน ภายในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยห้องสมุดเป็นพื้นที่สาธารณะ ดังนั้นวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่ออาชีวอนามัยที่ถูกสุขลักษณะ ความปลอดภัยจากความเสี่ยงต่อการดำเนินกิจกรรมใด ๆ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการทำงาน อันเป็นภารกิจหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้รับบริการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นระยะเริ่มแรกของการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อหาข้อบกพร่อง ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิมให้สามารถดำเนินงานได้โดยสะดวก มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ระยะที่ 2 แสวงหาโอกาสที่อาจจะเกิดความเสี่ยงต่อภาวะอันไม่พึงประสงค์ (จุดอ่อน) เพื่อให้ลดความเสี่ยงต่ออันตรายอันส่งผลต่อบุคลากรและผู้รับบริการ โดยเน้นให้เกิดการซึมซับ สร้างนิสัย และให้เกิดความเคยชิน ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรและผู้รับบริการที่มีต่อการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมมีแสงสว่างเหมาะสมกับการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.48 อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมาคือด้านความปลอดภัยมีป้ายบอกทางหนีไฟเห็นได้ชัดเจนมีค่าเฉลี่ย 3.35 อยู่ในระดับเห็นด้วยและด้านอาชีวอนามัยคือลิฟต์โดยสารสะอาดถูกสุขอนามัยมีค่าเฉลี่ย 3.28 อยู่ในระดับเห็นด้วย สะท้อนให้เห็นว่าทั้งผู้รับบริการและบุคลากรสามารถดำเนินกิจกรรมในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ได้อย่างมีอาชีวอนามัยที่เหมาะสม ได้รับความปลอดภัย ภายใต้บรรยากาศที่เอื้ออำนวย ต่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ:

ห้องสมุด, พื้นที่สาธารณะ, อาชีวอนามัย, ความปลอดภัย, สภาพแวดล้อมในการทำงาน

บทนำ

ปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนไม่ว่าประเภทหรือขนาดใด ได้นำนโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้บุคลากรและผู้เข้ามาใช้บริการ มีความมั่นใจในสุขอนามัย ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลบุคลากร ลดการเกิดอุบัติเหตุภายในองค์กร อันเป็นความหวังใจขององค์กรที่มีต่อบุคลากรตลอดจนผู้ที่เข้ามาติดต่อประสานงานหรือรับบริการ เกิดความมั่นใจต่อการดำเนินงานใด ๆ ภายในอาคาร อันจะนำมาสู่การเสริมสร้างคุณภาพขององค์กรยิ่งขึ้น

สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานสนับสนุนและให้บริการทางวิชาการ ซึ่งมีบุคลากร 100 คน และมีผู้รับบริการกว่า 3,000 คนต่อวัน จึงได้ให้ความสำคัญเรื่องอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของบุคลากรและผู้รับบริการ ด้วยเล็งเห็นว่า ห้องสมุดเป็น “พื้นที่สาธารณะ” จึงต้องมีอาชีวอนามัยที่ถูกสุขลักษณะ มีความปลอดภัยจากความเสี่ยงต่อการดำเนินกิจกรรมใด ๆ และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ เช่น การฝึกซ้อมดับเพลิง และอพยพหนีไฟ ประจำปี การกำหนดพื้นที่ควบคุมไฟฟ้าแรงสูง และการตรวจวัดระดับความเข้มของแสงสว่าง อุณหภูมิและความชื้น อีกทั้งได้ตระหนักถึงอันตรายและโรคจากการทำงานแบบใหม่ที่ส่งผลต่อการทำงานและการให้บริการ อันเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ

การดำเนินการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยการสร้างรอยยิ้มให้กับบุคลากรและผู้รับบริการซึ่งเปรียบเสมือนครอบครัว สะท้อนถึงคุณภาพการบริการที่แท้จริง ในปีงบประมาณ 2561 ได้ยกระดับการดำเนินงานขึ้นในรูปของคณะกรรมการอาชีวอนามัย โดยดำเนินงานให้สอดคล้องตามหลักพระราชบัญญัติ ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 และต่อยอดด้วยการพัฒนาและประยุกต์ตามแนวทางของมาตรฐานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดและสารสนเทศประเทศไทยให้เหมาะสมกับสำนักงานวิทยทรัพยากร ภายใต้คำแนะนำและที่ปรึกษาจากศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีนโยบาย คือ ส่งเสริม ป้องกัน คุ้มครอง และจัดการสภาพแวดล้อมการทำงาน เพื่ออาชีวอนามัยและความปลอดภัยของบุคลากรและผู้รับบริการในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ สำนักงานวิทยทรัพยากร เป็นเรื่อง que ทุกคนในหน่วยงาน นับตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงมีความมุ่งมั่นและตั้งใจ แน่วแน่ในการนำระบบมาใช้ และให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงาน ทุกคนต้องมีความเข้าใจ ให้ความสำคัญ มีส่วนร่วม และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง เพื่อให้เรื่องของความปลอดภัยในการทำงาน การป้องกันอันตราย อยู่ในจิตสำนึก และหยั่งลึกไปถึงพฤติกรรม จนเป็นวัฒนธรรมด้านความปลอดภัยของหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายคือ “อาชีวอนามัยของบุคลากรและผู้รับบริการมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ” ตอบสนองนโยบายของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มุ่งมั่นและความรับผิดชอบที่จะดำเนินงานให้เกิดความปลอดภัยและสุขภาวะในสถานที่ทำงาน เพื่อให้บุคลากรและผู้รับบริการ มีความมั่นใจได้ว่าการดำเนินงานภารกิจใด ๆ และการรับบริการ จะได้รับการคุ้มครอง ป้องกันอุบัติเหตุและมีอาชีวอนามัยที่เหมาะสมในขณะดำเนินกิจกรรมภายในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อันถือเป็นพื้นที่ปลอดภัยตามมาตรฐานสากลของห้องสมุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บุคลากรและผู้รับบริการปฏิบัติงาน/ ดำเนินกิจกรรมในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีอาชีวอนามัยที่เหมาะสม
2. เพื่อให้บุคลากรและผู้รับบริการ ได้รับการคุ้มครอง ป้องกันอุบัติเหตุ มีอาชีวอนามัยที่เหมาะสม และมีความสุขทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมภายในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

งานอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินงานโดยใช้แนวคิด PDCA (Plan-วางแผน, Do-ปฏิบัติ, Check-ตรวจและประเมิน, Act-ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง) เนื่องจากแนวคิดนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงการวางแผนงาน แต่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปีที่ผ่านมาดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นระยะเริ่มแรกของการทำงานตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด และให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย ระยะที่สอง เป็นการแสวงหาโอกาส (จุดอ่อน) ที่อาจจะเกิดความเสียหายต่อภาวะอันไม่พึงประสงค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะเริ่มแรกของการทำงานอย่างเป็นระบบ ดังนี้

การวางแผนงาน (Plan)

1. รับนโยบายจาก รศ.ดร.อมร เพชรสม ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยทรัพยากร ที่ต้องการตอบสนองต่อเป้าหมายของมหาวิทยาลัยในอันที่เป็นองค์กรปลอดภัยอุบัติเหตุ (Zero accident) และเพื่อสร้างความมั่นใจต่อบุคลากรและผู้รับบริการในด้านสุขอนามัย ความปลอดภัย ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมตลอดเวลากิจกรรมใด ๆ ภายในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์
2. แต่งตั้งคณะกรรมการอาชีวอนามัยเพื่อรับผิดชอบกิจกรรมและวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
3. เตรียมงานและดำเนินโครงการ ได้แก่
  - 3.1 ศึกษาหาความรู้เรื่องอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานจากเอกสาร หนังสือ คู่มือการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติ ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 มาตรฐานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในห้องสมุดของมาตรฐานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในห้องสมุดของสมาคมห้องสมุด และสารสนเทศประเทศไทยซีแลนด์
  - 3.2 ขอคำแนะนำและคำปรึกษาจากศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - 3.3 ประชุมคณะกรรมการเพื่อทำความเข้าใจ จำกัดขอบเขต ความหมาย ลักษณะงาน กำหนดนโยบาย และลงมติ
  - 3.4 ร่างแผนการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม
2. จัดทำโครงการ งบประมาณ และเสนอขออนุมัติเพื่อดำเนินงานต่อไป

3. ร่างกำหนดนโยบายเพื่อลงนามประกาศใช้
การปฏิบัติงาน (DO)

1. ประกาศนโยบายด้านด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อม
ในการทำงาน ภายในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์
2. จัดบรรยาย/ อบรมให้ความรู้ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้แก่
บุคลากร โดยศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ออกแบบแบบทบทวนและทบทวนการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย
และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ภายในอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
ทั้งสิ้น 16 รายการ เช่น ระบบสัญญาณเตือนไฟไหม้ การฝึกซ้อมดับเพลิงและอพยพหนีไฟ
การกำหนดพื้นที่ควบคุมไฟฟ้าแรงสูง การตรวจสอบระบบลิฟต์โดยสารและลิฟต์ส่งเอกสาร ระบบ
กล้องวงจรปิด ห้องออกกำลังกาย ตลอดจนโรคที่เกิดจากการทำงาน (Office syndrome)

บทวนสถานะ/ตรวจสอบการดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน
สำนักงานวิทยทรัพยากร
ตามมาตรฐานการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
ให้สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัยฯ พ.ศ.2554 สำหรับหน่วยงานราชการ¹
ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2560

หัวข้อการตรวจสอบ	เกี่ยวข้อง		หมายเหตุ
	มีการดำเนินการ	ไม่มีการดำเนินการ	
ส่วนที่ 1 แนวปฏิบัติตามมาตรฐานสำหรับทุกหน่วยงาน			
1. มอบหมายและแต่งตั้งบุคคล หรือคณะบุคคล เพื่อรับผิดชอบดูแลการดำเนินการตามมาตรฐานความปลอดภัยฯ	✓		
2. จัดทำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน	✓		
3. มีแผนงาน งบประมาณการดำเนินงานด้านความปลอดภัยฯ	✓		
4. มีกฎ ระเบียบ หรือมาตรฐานด้านความปลอดภัยฯ	อยู่ระหว่างดำเนินการ		
5. มีการติดสัญลักษณ์เตือนอันตราย และเครื่องหมายความปลอดภัยฯ ที่เหมาะสม	อยู่ระหว่างดำเนินการ		
6. มีระบบการรายงานอุบัติเหตุ อุบัติการณ์ และการแจ้งข้อบกพร่องหรือการชำรุดเสียหายของอุปกรณ์หรือสถานที่เพื่อการดำเนินการแก้ไข	✓		
7. มีการจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่เหมาะสมให้กับบุคลากร สวมใส่ตามลักษณะงาน	✓		
8. มีการจัดทำแผนการป้องกันและระงับอุบัติเหตุประจำหน่วยงาน	✓		
9. มีการฝึกซ้อมดับเพลิง และฝึกซ้อมอพยพหนีไฟประจำปี	✓		

¹คู่มือ การปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหาร และการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 สำหรับหน่วยงานราชการ (ตามมาตรา 3 วรรคสอง)

ภาพที่ 1 แบบทบทวนการดำเนินงาน ฯ

การตรวจสอบ (Check) ตรวจวัดสภาพแวดล้อมการทำงานตามปัจจัยเสี่ยง ดังนี้

1. ด้านอาชีวอนามัย 1) มีการใช้ห้องออกกำลังกายทุกวัน โดยเฉพาะช่วงหลังเลิกงาน พบอุปกรณ์ชำรุดต้องซ่อมแซม ซึ่งส่วนใหญ่เบาะขาด และน็อตหลวม 2) มีการติดตั้งเครื่องฟ่นแอลกอฮอล์สำหรับผู้รับบริการจำนวน 3 จุด จากทั้งหมด 7 ชั้น 3) เปลี่ยนเครื่องเป่ามือในห้องน้ำจากระบบไส้กรองเป็นไอน้ำ ซึ่งลดเชื้อโรคจากไส้กรอง 4) เปลี่ยนก๊อกน้ำจากการใช้มือกด เป็นระบบเซ็นเซอร์เพื่อลดการสัมผัสพื้นผิว 5) บุคลากร การเตรียมความพร้อมก่อนการให้บริการด้วยการใช้แอลกอฮอล์เช็ดอุปกรณ์สำหรับให้บริการ เช่น เม้าส์ คีย์บอร์ด เช็ดจอคอมพิวเตอร์ ให้บริการทุกเช้า ซักปลอกหมอนทุกสัปดาห์ เป็นต้น 6) มีอุปกรณ์และเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล

ภาพที่ 2 อุปกรณ์ออกกำลังกาย (เบาะขำรูด)

ภาพที่ 3 เครื่องฟันแอลกอฮอล์

2. ด้านความปลอดภัย การดำเนินงานโดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานโดยการจ้างผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก (Outsource) ซึ่งระบุสัญญาการตรวจสอบทุกระยะ เช่น การซ้อมดับเพลิงและอพยพหนีไฟ การตรวจสอบความปลอดภัยของลิฟต์โดยสารทุก 1 เดือน งานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย งานเกี่ยวกับไฟฟ้าแรงสูงทุก 1 เดือน เป็นต้น

ภาพที่ 4 การซ้อมดับเพลิงและอพยพหนีไฟ

ภาพที่ 5 การตรวจสอบความปลอดภัยของลิฟต์โดยสาร

3. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีการฉีดพ่นกำจัดแมลงทุกเดือน และเชื้อราในอากาศทุก 6 เดือน

ภาพที่ 6 การฉีดพ่นกำจัดแมลงและเชื้อราในอากาศ

การปรับปรุงทบทวนการบริหารจัดการ (Act)

1. อุปกรณ์ที่ชำรุดได้รับการซ่อมแซม ซ่อมเบาะ บางอุปกรณ์เปลี่ยนเบาะใหม่ และไขน็อตให้แน่นหนา นอกจากนี้ยังได้รับเครื่องบริหารหน้าห้องเพิ่มอีก 1 ตัว

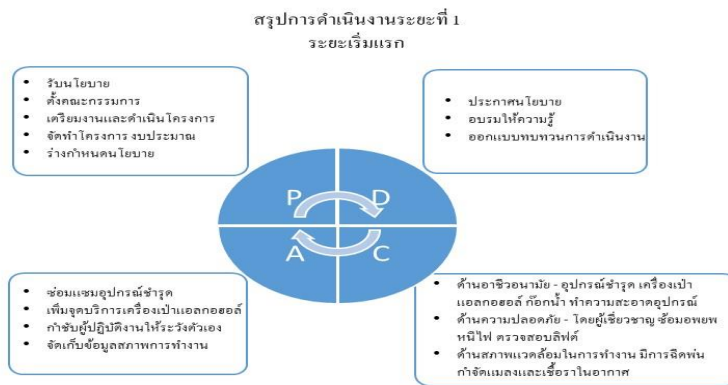

ภาพที่ 7 เครื่องบริหารหน้าห้อง

ภาพที่ 8 เบาะได้รับการซ่อมแซม

2. เพิ่มจะจุดบริการเครื่องฟั่นแอลกอฮอล์ จาก 3 จุด เป็น 9 จุด โดยติดตั้งประจำทุกชั้น
3. สำหรับก๊อคน้ำ ยังคงแบบกดไว้ ชั้นละ 1 จุด กรณีที่อุปกรณ์เซ็นเซอร์ไม่ทำงาน
4. กำชับให้ผู้รับเหมาใส่เครื่องป้องกันตัวเองในขณะที่ปฏิบัติงาน เช่น สวมถุงมือ สวมหมวกนิรภัย ใส่หน้ากากอนามัย เป็นต้น
5. จัดเก็บข้อมูลสภาพการทำงาน อุปกรณ์และเครื่องมือที่พบ เพื่อพิจารณาปรับปรุงต่อไป ผลการดำเนินงานระยะแรก เป็นการทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อหาข้อบกพร่อง ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิมให้สามารถดำเนินงานได้โดยสะดวก มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถสรุปการทำงานในระยะนี้ได้ดังภาพ

ภาพที่ 9 การดำเนินงานระยะที่ 1 ระยะเริ่มแรก

ระยะที่ 2 แสวงหาโอกาสที่อาจจะเกิดความเสี่ยงต่อภาวะอันไม่พึงประสงค์ (จุดอ่อน) การวางแผนงาน (Plan)

1. พิจารณาผลการดำเนินงานจากระยะที่ 1 และข้อมูลจากการเก็บข้อมูลสภาพการทำงาน อุปกรณ์และเครื่องมือที่พบ
2. เข้าร่วมประชุมกับเครือข่ายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ขอความอนุเคราะห์จากศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อตรวจสอบทุกด้านโดยใช้เครื่องมือที่ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ

การปฏิบัติงาน (DO)

1. อบรมเชิงปฏิบัติการด้าน ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 รุ่น คือ ระดับปฏิบัติงาน และระดับหัวหน้างาน
2. ประสานงานกับศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเข้ามาตรวจสอบ ระบบแสง อุณหภูมิภายในอาคาร ค่าเชื้อราในอากาศ เป็นต้น

3. ออกแบบแบบสำรวจ/ ตรวจสอบ เพื่อประเมินสภาพอุปกรณ์ เครื่องมือ และสภาพแวดล้อมที่อาจจะก่อให้เกิดอันตราย ตลอดจนโอกาสที่อาจจะเกิดอันตรายและส่งผลกระทบต่อสุขภาพในการทำงานของบุคลากรและผู้รับบริการ เพื่อดำเนินการป้องกันต่อไป ตามแบบของศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคู่มือการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหาร และการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

การตรวจสอบ (Check)

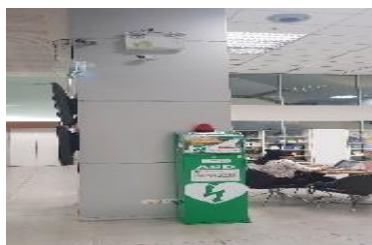
สำรวจ/ ตรวจสอบ สภาพอุปกรณ์ เครื่องมือ อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานตามแบบสำรวจตรวจวัดสภาพแวดล้อมการทำงานตามปัจจัยเสี่ยง เพื่อแสวงหาโอกาสอันอาจจะเกิดขึ้น โดยกรรมการอาชีวอนามัยและศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า

1. ด้านอาชีวอนามัย พบว่า ผู้รับบริการมีภาวะเบาหวาน 2 ครั้ง ผู้ให้บริการช่วยเหลือด้วยการให้น้ำหวาน มีผู้รับบริการเป็นลม บาดเจ็บเล็กน้อยจากหัวชนโต๊ะ มีบาดเจ็บจากการใช้คัตเตอร์ ตัดกระดาษเล็กน้อย
2. ด้านความปลอดภัย พบว่า 1) มีการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น พัดลมขนาดเล็กประจำโต๊ะ กระจกต้มน้ำร้อน ไมโครเวฟ เป็นต้น 2) พบพื้นที่ต่างระดับ และเพดานต่างระดับหลายพื้นที่ 3) ระบบไฟสำรองฉุกเฉิน พบว่า ใช้ระบบเซ็นเซอร์ซึ่งได้รับการตรวจสอบทุกเดือน ส่วนระบบ ไฟแบบเก่าที่ใช้แบตเตอรี่ได้รับการเปลี่ยนพร้อมทั้งซ่อมบำรุงรักษาและตรวจสภาพทุกเดือน 4) ป้ายทางออกหนีไฟใช้แบบมีไฟ ซึ่งไม่ใช่ป้ายแสงสะท้อนทำให้หากเกิดเหตุจะเห็นได้ชัดเจน 5) พบพื้นที่ที่ต้องควบคุมไฟฟ้าทุกชั้น
3. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า 1) ความเข้มของแสงสว่างในพื้นที่นั่งอ่าน และระหว่างชั้นหนังสืออยู่ในระดับที่ได้มาตรฐานคือ 500-800 ลักซ์ ต้องปรับปรุงพื้นที่ระหว่างบันได บางชั้นที่แสงสว่างต่ำกว่ามาตรฐานเล็กน้อย 2) พบพื้นที่ปฏิบัติงานอยู่พื้นที่อับอากาศ

การปรับปรุงทบทวนการบริหารจัดการ (Act)

1. ด้านอาชีวอนามัยได้ดำเนินการขอความร่วมมือจากศูนย์บริการสุขภาพแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาติดตั้งการใช้เครื่องมือกระตุ้นหัวใจ AED หากเกิดกรณีฉุกเฉิน

2. จัดบรรยายให้ความรู้พร้อมทั้งอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่อง การใช้เครื่องมือ กระตุกหัวใจ AED และการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน (CPR) โดยศูนย์บริการสุขภาพแห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ร่วมกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ภาพที่ 10 เครื่องกระตุกหัวใจ

ภาพที่ 11 อบรมเชิงปฏิบัติการทำ CPR

3. ตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอ (เช่น ปลั๊กไฟ หม้อต้มน้ำ เต้าไมโครเวฟ) ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และตระหนักถึงอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ไม่ได้มาตรฐาน จะมีความเสี่ยงอันตราย จำเป็นต้องให้ความรู้เรื่องดังกล่าวแก่บุคลากร

4. เพิ่มกล้องวงจรปิดภายในอาคารกว่า 100 ตัว

5. พื้นที่ต่างระดับมีการจัดทำสัญลักษณ์เตือน

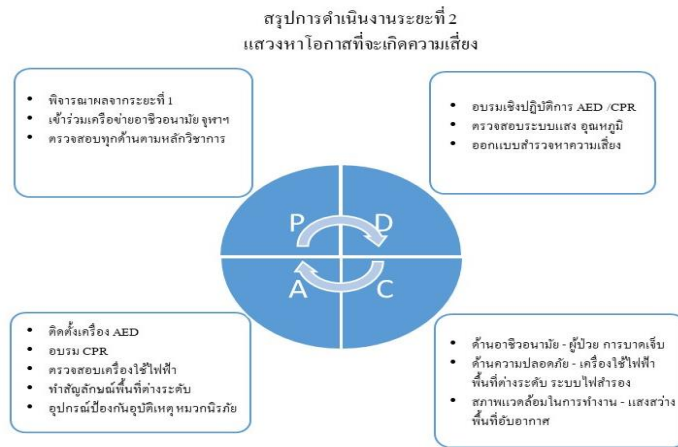
6. เพดานต่างระดับจัดทำสัญลักษณ์เตือน พร้อมเตรียมหมวกนิรภัยสำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าว

ภาพที่ 12 สัญลักษณ์แสดงเพดานต่างระดับพร้อมหมวกนิรภัย

ผลการดำเนินงานในระยะที่ 2 เป็นการต่อยอดจากที่ระยะที่ 1 คือการพยายามหาโอกาสที่จะเกิดความเสียหายใด ๆ (จุดอ่อน) ที่ส่งผลกระทบต่อบุคลากรและผู้รับบริการ ให้ลดน้อยที่สุด ซึ่งระยะนี้ยังเป็นการปรับปรุงและดำเนินงานโดยคณะกรรมการ ซึ่งเป็นการดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น การปรับปรุงป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ การติดตั้งเครื่อง AED ตลอดจนการตรวจความพร้อมของเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น อันเป็นการดำเนินงานแบบให้ชิมชั๊บ สร้างนิสัย จนเกิดความเคยชินทั้งต่อบุคลากรและผู้รับบริการ ซึ่งสามารถสรุปการดำเนินงานในระยะนี้ ได้ดังภาพ

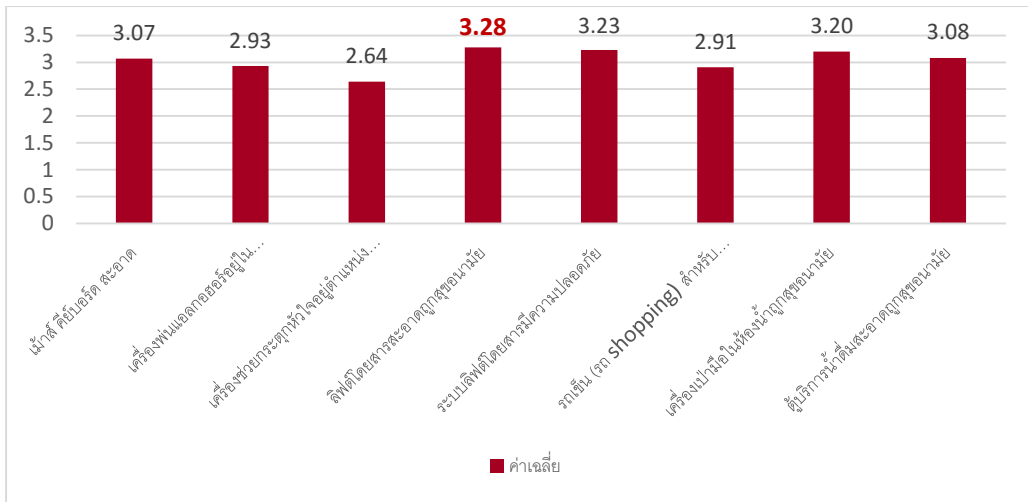

ภาพที่ 13 การดำเนินงานระยะที่ 2 แสวงหาโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง

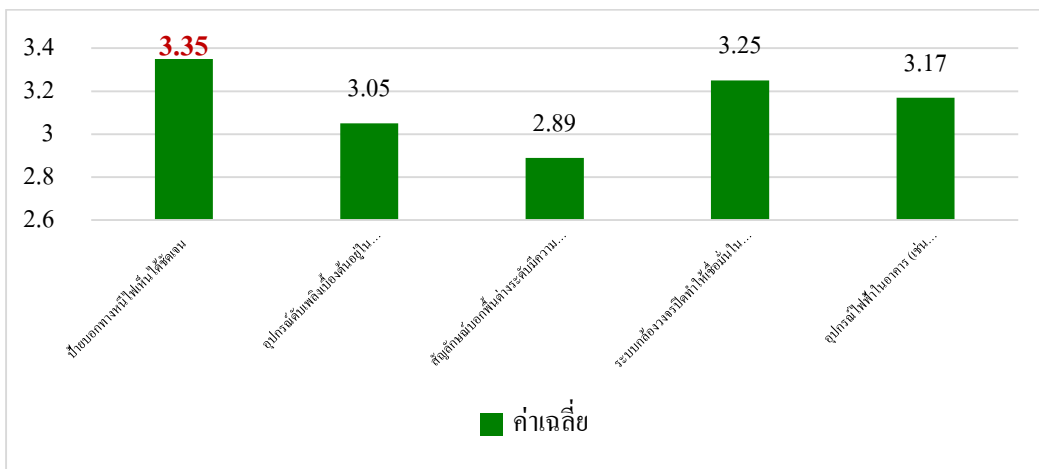
ผลการศึกษาดำเนินงาน

เพื่อให้ทราบผลของการดำเนินงานให้ชัดเจนขึ้น จึงได้ทำแบบสำรวจความคิดเห็นทั้งบุคลากรและผู้รับบริการต่อการดำเนินงาน อีกทั้งเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการเตรียมการในระยะต่อไป โดยทำการสำรวจความคิดเห็นบุคลากรและผู้รับบริการ โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้รับบริการ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49) เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49) ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.50 -2.49) และควรปรับปรุง (ค่าเฉลี่ย 1.50) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็น ดำเนินการแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ในช่วง 1 ก.ย.-30 ก.ย. ได้รับแบบสอบถามคืน 393 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.25 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสังคมศาสตร์สำหรับวินโดวส์ (SPSS for windows) ผลที่ได้ ดังนี้ (ในบทความนี้จะแสดงผลเฉพาะค่าเฉลี่ย)

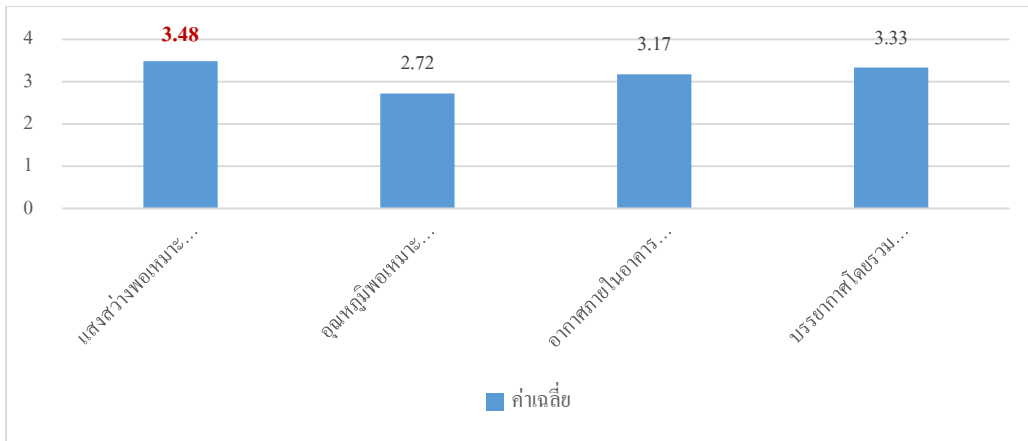
ด้านอาชีวอนามัย พบว่าบุคลากรและผู้รับบริการเห็นว่า ลิฟต์โดยสารสะอาดถูกสุขอนามัยมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยที่ 3.28 อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมาคือระบบลิฟต์โดยสารมีความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยที่ 3.23 อยู่ในระดับเห็นด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลิฟต์เป็นสิ่งที่ใช้ประจำและเห็นได้ชัด

ด้านความปลอดภัย พบว่าบุคลากรและผู้รับบริการเห็นว่า ป้ายบอกทางหนีไฟเห็นได้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.35 อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมาคือระบบกล้องวงจรปิดทำให้เชื่อมั่นในความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคลากรและผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน

ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า บุคลากรและผู้รับบริการเห็นว่า แสงสว่างในอาคารพอเหมาะกับการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.48 อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมาคือบรรยากาศโดยรวมภายในอาคารเหมาะกับการทำงาน มีค่าเฉลี่ย 3.33 อยู่ในระดับเห็นด้วย

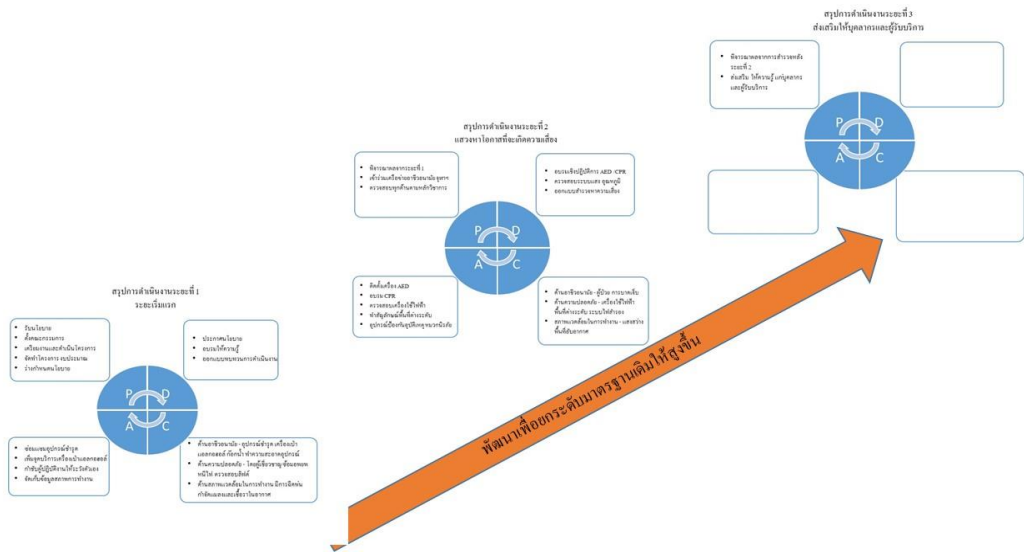
จากการดำเนินงานทั้งสองระยะ เป็นการดำเนินงานจากความห่วงใยขององค์กรผ่าน คณะกรรมการอาชีวอนามัย ซึ่งจากผลการสำรวจความคิดเห็นบุคลากรและผู้รับบริการจะเห็นได้ว่า ทั้งสองกลุ่มสามารถรับรู้และสัมผัสได้จากสิ่งที่ใกล้ตัว ใช้ประจำและเห็นได้ชัด เช่น ลิฟต์โดยสาร ป้ายบอกทางหนีไฟ แสงสว่างที่พอเหมาะ และสภาพบรรยากาศโดยรวมที่เหมาะสม แต่สิ่งสำคัญ ที่ไม่ควรมองข้ามคือ พบว่ามีการบาดเจ็บเล็กน้อย และมีภาวะของโรคที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งทำให้ พิจารณา ได้ว่าระยะต่อไป จะต้องเน้นการส่งเสริม ให้ความรู้และความตระหนัก ถึงอาชีวอนามัย และความปลอดภัย บุคลากรและผู้รับบริการพึงดูแลตนเอง

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

สรุปผล อภิปรายผล

ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตห้องสมุดจะมีใช้เป็นเพียงแหล่งรวบรวมความรู้เพื่อ ตอบสนองต่อ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการชุมชน และบำรุงศิลปวัฒนธรรมเท่านั้น หากแต่ ยังเป็นพื้นที่ที่ก่อให้เกิดนวัตกรรม เกิดความรู้ใหม่ๆ เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งทำให้ บุคลากรและผู้รับบริการจะต้องใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมภายในห้องสมุดมากขึ้น ประกอบกับ พฤติกรรมของผู้รับบริการในปัจจุบัน ที่แสวงหาพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการทำงานทั้งใน เวลากลางวันและกลางคืน ซึ่งพื้นที่เหล่านั้นจะต้องเชื่อมั่นได้ว่ามีความปลอดภัยสูงทั้งต่อสุขภาพและ ทรัพย์สิน ห้องสมุดในฐานะผู้ให้บริการทั้งความรู้และพื้นที่การทำงาน จึงต้องตระหนักและให้ ความสำคัญต่ออาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

การดำเนินงานโดยใช้หลัก PDCA ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทำให้การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อครบตามวงจร จะส่งแรงส่งต่อยอดขั้นตอน การพัฒนาและปรับปรุงได้เป็นระยะ ๆ และสามารถวางแผนกำหนดทิศทางในปีต่อ ๆ ไป ได้อย่างมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอันส่งผลให้ทั้งผู้รับบริการและบุคลากรสามารถดำเนินกิจกรรมในอาคาร มหาธีรราชานุสรณ์ได้อย่างมีอาชีวอนามัยที่เหมาะสม ได้รับความปลอดภัย ภายใต้บรรยากาศ ที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดังแผนภาพ

ผลที่ได้จากการดำเนินงานและการนำไปใช้ประโยชน์

เป้าหมายของการดำเนินงานอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อให้ทั้งบุคลากรและผู้รับบริการสามารถดำเนินกิจกรรมใด ๆ ได้อย่างมีความเชื่อมั่น เกิดรอยยิ้ม อันส่งผลถึงประสิทธิภาพการทำงาน ก่อให้เกิดนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ต่อไป ดังนี้

1. การดำเนินงานและบริการที่ทั้งบุคลากรและผู้รับบริการพึงได้รับเกินความหวัง อันสะท้อนถึงคุณภาพบริการที่แท้จริง
2. ผู้รับบริการและบุคลากรสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีอาชีวอนามัยที่เหมาะสม ได้รับความปลอดภัย ภายใต้บรรยากาศที่เอื้ออำนวย ต่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยทั้งต่อตนเองและทรัพย์สินแก่บุคลากรและผู้รับบริการ
4. ทำให้ได้มีการตรวจสอบและทบทวนความเสี่ยงต่ออันตรายภายในอาคาร
5. อาคารมีสภาพแวดล้อมเหมาะสมส่งเสริมสุขภาวะในการทำงาน
6. ได้รับทราบถึงความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อการดำเนินกิจกรรมภายในอาคาร
7. เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไป
8. เป็นแบบอย่างแก่หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ในการนำไปดำเนินงานเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการบริการยิ่งขึ้น
9. เป็นการดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรฐานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานอันนำไปสู่มาตรฐานห้องสมุดระดับสากล

รายการอ้างอิง

- กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2555 (2555, 9 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 24.
- คณะกรรมการอาชีวอนามัย สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2561). *รายงานการสำรวจความคิดเห็นผู้รับบริการและบุคลากรด้านอาชีวอนามัยและปลอดภัย สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง มาตรฐานความเข้มของแสงสว่าง. (2561, 21 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 15.
- ศุภชัย อาชีวะระงับโรค. (2547). *Practical PDCA แก้ปัญหาและปรับปรุงงานเพื่อความสำเร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *ระบบการจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2558). *PDCA หัวใจสำคัญของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง*. เข้าถึงได้จาก <https://www.ftpi.or.th/2015/2125>
- สำนักความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2556). *คู่มือการปฏิบัติตามสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 สำหรับหน่วยงานราชการ (ตามมาตรา 3 วรรค 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.
- The New Zealand Library and Information Association. (1998). *Voluntary Code of Practice for Health and Safety Issues in NZ Libraries*. Wellington, New Zealand: The New Zealand Library and Information Association.